

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 1/2014-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 29. januára 2014 predbežne prerokoval návrh Okresného súdu Brezno, Kuzmányho 4, Brezno, zastúpeného sudcom JUDr. Tiborom Gálom, na začatie konania o súlade § 93 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov s čl. 19 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a takto

rozhodol:

Návrh Okresného súdu Brezno odmieta.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 29. januára 2013 doručený návrh Okresného súdu Brezno (ďalej len „navrhovateľ“ alebo „okresný súd“) na začatie konania o súlade § 93 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) s čl. 19 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

Navrhovateľ uvádza, že pod sp. zn. 6 C/204/2012 vedie konanie vo veci obchodnej spoločnosti EOS KSI Slovensko, s. r. o, ako žalobkyni proti A. M. ako žalovanej, predmetom ktorého je zaplatenie sumy 1 812,19 €. Podaním doručeným navrhovateľovi 14. septembra 2012 vstúpilo do konania na strane žalovanej ako vedľajší účastník Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, Važecká 16, Prešov. Navrhovateľ ďalej uvádza, že vzhľadom *na vstup „vedľajšieho účastníka na strane odporcu do konania vyzval súd právneho zástupcu navrhovateľa, aby v prípade ak má voči vstupu vedľajšieho účastníka námietky, tieto oznámil súdu obratom. Navrhovateľ podaním doručeným tunajšiemu súdu dňa 13. 12. 2012 vzniesol námietku prípustnosti vedľajšieho účasti, pričom uviedol, že ustanovenie § 93 ods. 2 O. s. p. je v rozpore s článkom 19 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky.“*

Keďže podľa názoru navrhovateľa je § 93 ods. 2 OSP v rozpore s čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy, uznesením č. k. 6 C/204/2012-37 z 23. januára 2013 navrhovateľ označené súdne konanie prerušil podľa § 109 ods. 1 písm. b) OSP až do rozhodnutia

ústavného súdu z dôvodu zistenia, „že je potreba skúmať súlad ustanovenia § 93 ods. 2“ OSP s čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy.

V odôvodnení svojho návrhu po uvedení znenia § 3, § 4 ods. 1 a § 7 ods. 1 zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov navrhovateľ uvádza:

„Právnické osoby, ktorých predmetom činnosti je ochrana práv spotrebiteľa sa na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám dostávajú k údajom o prebiehajúcich konaniach v spotrebiteľských veciach, do ktorých vstupujú v zmysle citovaného ustanovenia § 93 ods. 2 O. s. p. Toto ustanovenie nevyžaduje, aby dotknutý účastník so vstupom vedľajšieho účastníka do konania na podporu jeho práv súhlasil. Súd pritom o prípustnosti vstupu vedľajšieho účastníka do konania rozhoduje len na návrh.

V praxi dochádza k situácii, kedy tieto právnické osoby hromadne vstupujú do konaní v spotrebiteľských veciach, pričom v prípade ak navrhovateľ nepodá návrh na rozhodnutie o prípustnosti vedľajšieho účasti resp. nevznesie námietku neprípustnosti vedľajšieho účasti, získava vedľajší účastník prístup k osobným údajom spotrebiteľa. Spotrebiteľ však k takémuto prístupu nedal súhlas. V mnohých veciach koná vedľajší účastník bez toho, aby bol aspoň v minimálnom kontakte s účastníkom konania, prípadne z konania vystúpi po tom, ako je mu doručený opis návrhu na začatie konania s prílohami. Týmto podľa názoru súdu dochádza k zjavnému porušovaniu čl. 19 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, nakoľko je neoprávnene zasahované do súkromného života účastníka konania tak, že vedľajší účastník zhromažďuje resp. môže zhromažďovať o ňom osobné údaje bez jeho súhlasu. Zároveň dochádza k rozporu s citovaným ustanovením § 7 ods. 1 zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov, ktorý práve na spracovávanie osobných údajov súhlas dotknutej osoby vyžaduje a neoprávnené spracovávanie prísne sankcionuje (§ 49 ods. 1).

V prípadoch, kedy do konania na strane spotrebiteľa vstupuje ako vedľajší účastník právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv spotrebiteľa, je namieste vyžadovať súhlas spotrebiteľa s takýmto vstupom, čím by sa zabránilo porušovaniu jeho ústavných práv.

Vzhľadom k uvedeným skutočnostiam je zrejmé, že súčasná právna úprava umožňuje vedľajšiemu účastníkovi prístup k osobným údajom účastníka bez toho, aby tento dal na to súhlas, čím dochádza k porušeniu čl. 19 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky.

V doplnení návrhu doručenom 14. marca 2013 navrhovateľ ako odporcu v konaní označil Národnú radu Slovenskej republiky, Námestie Alexandra Dubčeka 1, Bratislava a upravil petit návrhu, ktorým ústavnému súdu navrhol, aby „vydal nález, ktorým vysloví nesúlad ustanovenia § 93 ods. 2 zák. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok s článkom 19 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky“.

II.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky (ďalej aj „národná rada“) a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

V konaní podľa čl. 125 ústavy postupuje ústavný súd aj v zmysle čl. 140 ústavy predovšetkým podľa všeobecných ustanovení § 18 až § 36 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a podľa osobitných ustanovení § 37 až § 41b zákona o ústavnom súde upravujúcich špecificky konanie o súlade právnych predpisov.

Ústavný súd návrh na začatie konania prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom predbežného prerokovania je teda posúdenie, či podaný návrh spĺňa ústavou a zákonom požadované náležitosti, nie je neprípustný ani podaný neoprávnenou osobou, oneskorený a napokon aj či nie je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy začne ústavný súd konanie, ak podá návrh súd.

Podľa § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavný súd začne konanie, ak návrh podá súd, v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou. Podľa § 19 zákona o ústavnom súde sa súdom podľa § 18 ods. 1 písm. d) rozumie príslušný senát alebo samosudca. V zmysle § 21 ods. 4 zákona o ústavnom súde ak je účastníkom konania súd, senát zastupuje jeho predseda.

Podľa § 20 ods. 1 a 3 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania sa ústavnému súdu podáva písomne. Návrh musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho podáva, prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy. Návrh musí podpísať navrhovateľ (navrhovatelia) alebo jeho (ich) zástupca. Ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Ako z citovaného § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, návrh na začatie

konania podaný ústavnému súdu musí obsahovať odôvodnenie, ktoré musí spĺňať dostatočné ústavno-právne požiadavky (m. m. PL. ÚS 9/2012).

Z návrhu vyplýva iba skutočnosť, že ustanovenie § 93 ods. 2 OSP nevyžaduje, aby dotknutý účastník súhlasil so vstupom vedľajšieho účastníka do konania na jeho strane, a v prípade, ak nie je vznesená námietka neprípustnosti vedľajšieho účasti, získava vedľajší účastník prístup k osobným údajom spotrebiteľa, čím má dochádzať k porušovaniu čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy. Navrhovateľ považuje za „zrejmé, že súčasná právna úprava umožňuje vedľajšiemu účastníkovi prístup k osobným údajom účastníka bez toho, aby tento dal na to súhlas“.

Ústavný súd posudzujúc doručený návrh z ústavno-právneho hľadiska nepovažuje za dostatočné také odôvodnenie návrhu na vyslovenie nesúladu namietaného § 93 ods. 2 OSP so základnými právami zaručenými čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy, v ktorom absentuje podrobnejšie opísanie súvislostí medzi napadnutým ustanovením a ďalšími súvisiacimi ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, prípadne iných právnych predpisov reglementujúcich podmienky ochrany osobných údajov a ústavnú akceptovateľnosť prípadných zásahov do nich a len stroho prezumuje neústavnosť izolovane napadnutého ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku upravujúceho možnosť vstupu ďalšieho účastníka konania.

Ani tvrdenie navrhovateľa, že ustanovením § 93 ods. 2 OSP dochádza „k rozporu s citovaným ustanovením § 7 ods. 1 zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov, ktorý práve na spracovávanie osobných údajov súhlas dotknutej osoby vyžaduje a neoprávnené spracovávanie prísne sankcionuje“, ústavný súd nepovažuje za argumentáciu, ktorá by preukazovala nesúlad napadnutého ustanovenia s označenými článkami ústavy, keďže ústavný súd v konaní podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy nerozhoduje o súlade ustanovenia jedného zákona s ustanovením iného zákona, ale o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas národná rada a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Podľa názoru ústavného súdu teda okresný súd vo svojom návrhu nepredložil dostatok dôvodov, ktoré by v čase predbežného prerokovania veci svojou relevanciou preukazovali reálny nesúlad napadnutého § 93 ods. 2 OSP s označenými článkami ústavy. Absencia dôvodov, ktoré sú podstatnou obsahovou náležitosťou návrhu súdu na začatie konania o súlade ustanovení zákona s právnymi predpismi vyššej právnej sily (v danom prípade s ústavou), vedie k celkovej nepresvedčivosti a signalizuje skôr podanie tohto návrhu len z opatrnosti alebo z rezignácie okresného súdu vykonať v danom prípade ústavne súladný výklad relevantných právnych noriem. S prihliadnutím na to ústavný súd dospel k záveru, že návrh nespĺňa náležitosti vyžadované zákonom o ústavnom súde pre takéto druhy návrhu, čo už samo osebe odôvodňuje odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. PL. ÚS 20/06, PL. ÚS 9/2012).

Vzhľadom na požiadavku uplatňovania princípu materiálnej ochrany ústavnosti sa

ústavný súd napriek nedostatočnému odôvodneniu návrhu nezaoberal len formálnymi náležitosťami návrhu, ale v širších súvislostiach skúmal aj možnosť prípadného zásahu do základných práv zaručených čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy aplikáciou napadnutého § 93 ods. 2 OSP a nadväzujúci ústavnoprávny rozmer nastolenej otázky.

Podľa § 93 ods. 2 OSP ako vedľajší účastník sa môže popri navrhovateľovi alebo odporcovi zúčastniť konania aj právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu [napr. Obchodný zákonník, zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov, zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov].

Posudzovaná právna norma obsiahnutá v označenom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku bola prijatá čl. I bodom 52 zákona č. 384/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 384/2008 Z. z.“) s účinnosťou od 15. októbra 2008. Z osobitnej časti dôvodovej správy k tejto časti zákona č. 384/2008 Z. z. (dostupnej na internete: <http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=2475>)

vyplýva, že dotknutá právna úprava bola prijatá s cieľom „umožniť širšiu ochranu osobám na ochranu ktorých sú zriaďované rôzne právnické osoby najmä združenia a súvisí aj s transpozíciou rôznych smerníc určených na ochranu spotrebiteľa, osôb, vo vzťahu ku ktorým bola porušená zásada rovnakého zaobchádzania a pod. Navrhovaná právna úprava umožňuje rozšíriť predmet konania na návrh vedľajšieho účastníka. Musí ísť o návrh na rozhodnutie o práve podľa osobitného predpisu, musí ísť o návrh o obdobnom práve, ktorého ochrany sa domáha samotný účastník a musí takýto návrh pripustiť súd.

Cieľom navrhovanej úpravy je rozšíriť ochranu práv na prípady, na ochrane ktorých existuje dôležitý verejný záujem, avšak v ktorých by bolo veľmi problematické zo strany subjektov - ktoré majú vzhľadom na svoje zameranie alebo predmet činnosti záujem na ochrane tohto verejného záujmu - vstupovať do konaní (najmä na strane navrhovateľa) ako vedľajší účastníci. Dôvodom je fakt, že v danej situácii by bolo takmer nemožné preukázať právny záujem na výsledku. V praxi ide hlavne o právnické osoby v postavení mimovládnych organizácií zameraných na ochranu jednotlivcov a skupín pred diskrimináciou, o združenia na ochranu spotrebiteľov a podobne. Rovnako tak Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže bude zastupovať v súdnom konaní záujmy dieťaťa v postavení vedľajšieho účastníka na strane dieťaťa (bude napr. podávať návrhy v súlade s ochranou jeho záujmov na vydanie predbežného opatrenia, alebo podnet na

začatie konania o úprave práva styku rodiča s dieťaťom počas konania o návrat dieťaťa a pod.“.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 19 ods. 3 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe.

Ústavný súd už pri svojej predchádzajúcej rozhodovacej činnosti vyslovil, že právo na súkromie sa v ústave priznáva vo viacerých ustanoveniach. Systematika ústavy nie je taká, aby sa nevyhnutne interpretovala tak, že každým jej ustanovením sa osobe priznáva osobitné právo alebo sloboda. Právo na súkromie ústava zaručuje nielen podľa čl. 16 ods. 1, ale aj podľa čl. 19 ods. 2. Právom na súkromie sa zaručuje osobe možnosť rozhodovať samostatne o tých svojich záležitostiach, ktoré sa uznávajú za súkromné. Oprávnené zásahy do práva na súkromie možno uskutočniť zákonom alebo pri uplatnení zákona v súlade so všeobecnými princípmi, za ktorých možno obmedziť ústavné právo alebo slobodu jednotlivca (PL. ÚS 43/95).

Obmedzenie ústavných práv, ak to ústava dovoľuje, je možné iba v súlade s podmienkami v nej ustanovenými (čl. 2 ods. 3 a čl. 13 ods. 2 až 4 ústavy). Podľa čl. 13 ods. 2 ústavy medze základných práv a slobôd možno upraviť za podmienok ustanovených touto ústavou len zákonom. Touto podmienkou sa orgán zákonodarnej moci splnomocňuje na obmedzenie ústavných práv a slobôd a vylučuje sa ich obmedzenie právnym predpisom iného štátneho orgánu. Splnomocnenie priznané národnej rade nie je také široké, aby každé obmedzenie ústavou priznaného práva bolo v súlade s ústavou, pokiaľ sa ustanoví v zákone. Podľa čl. 13 ods. 4 ústavy pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ. Podľa citovaného ustanovenia ústavy teda nestačí, aby sa základné právo alebo sloboda obmedzila zákonom, ale zákon musí mať aj určitú kvalitu (nález sp. zn. PL. ÚS 43/95 z 10. septembra 1996).

Z judikatúry ústavného súdu relevantnej v predloženom prípade taktiež vyplýva, že obmedzenie základného práva musí obstať z hľadiska princípu proporcionality. Princíp proporcionality predstavuje jednak metodologický koncept na posúdenie v kolízii stojacich ústavne chránených hodnôt, nemožno mu ale odoprieť ani hmotnoprávny význam. V uvedenom princípe je totiž obsiahnutý aj príkaz na minimalizáciu zásahu do základného práva, a to s ohľadom na cieľ, ktorý toto obmedzenie sleduje. Obmedzenie základného práva z hľadiska uvedeného princípu musí v prvom rade sledovať legitímny cieľ, resp. účel, ktorý obstojí s ohľadom na ústavne ustanovený obsah dotknutého základného práva. Nestačí teda akýkoľvek dôvod na obmedzenie základného práva, ale musí ísť o dôvod, ktorému s ohľadom na ústavný poriadok možno priznať obdobnú právnu relevanciu, akú má

obmedzované základné právo. V zásade tak bude týmto cieľom iné základné právo alebo iný ústavou ustanovený verejný záujem (bližšie pozri nálezy sp. zn. PL. ÚS 1/09 z 19. januára 2011, sp. zn. PL. ÚS 67/07 zo 6. februára 2008 a sp. zn. PL. ÚS 3/00 z 24. apríla 2001).

Právo na súkromie patrí medzi základné ľudské práva aj podľa medzinárodných dohôdov spĺňajúcich podmienky čl. 7 ods. 5 ústavy. Právo na súkromie sa zaručuje podľa čl. 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, ako aj podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Podľa medzinárodného štandardu vytvoreného v Rade Európy sa právo na súkromie dovoľuje obmedziť opatrením, ktoré je v súlade so zákonom, ak ide o opatrenie nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

V rozhodnutiach Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) aplikujúcich čl. 8 dohovoru sa predovšetkým opakovane zdôrazňuje, že účelom práva na súkromný a rodinný život je ochrana jednotlivca proti svojvoľným zásahom verejnej moci (Belgian Linguistic Case. A: 1968, č. 6, s. 33, § 7). Len výnimočne môže byť skúmaný aj zásah súkromnej osoby do tohto práva, a to v prípade, ak sa orgány štátu na tomto konaní aktívnym spôsobom podieľali (Storck proti Nemecku, rozsudok č. 61603/00 zo 16. júna 2005, § 146). Z čl. 8 dohovoru vyplývajú aj pozitívne záväzky štátu, ktoré vyžadujú prijatie pozitívnych opatrení na zaistenie efektívneho rešpektovania súkromného života i vo sfére vzťahov medzi jednotlivcami samotnými (Von Hannover proti Nemecku, rozsudok č. 59320/00 z 24. júna 2004, § 57).

Judikatúra ESLP precizujúca pomerne široké obmedzujúce ustanovenie čl. 8 ods. 2 dohovoru sa zamerala predovšetkým na vymedzenie termínov „v súlade so zákonom“ a „nevyhnutný v demokratickej spoločnosti“. Európsky súd pre ľudské práva vyslovil, že požiadavka „v súlade so zákonom“ znamená, že právny predpis je dostatočne presný, že musí existovať prostriedok na ochranu pred ľubovoľnými zásahmi orgánov verejnej moci do záujmu, ktorému sa priznáva ochrana, ak právna úprava priznáva možnosť úvahy, rozsah a spôsob jej uplatnenia sa musí ustanoviť s dostatočnou jednoznačnosťou, aby sa zabezpečila taká ochrana (Olsson Case. A: 1988, č. 130, s. 30, § 61). Okrem toho zásah do súkromia musí mať oporu vo vnútroštátnom právnom poriadku. Samotný základ v domácom právnom poriadku však nestačí: právna norma, o ktorú ide, musí byť prístupná jednotlivcovi, ktorého sa týka, pričom tento jednotlivec musí mať možnosť predvídať účinky vyplývajúce pre neho z danej právnej normy (Handyside Case. A: 1976, č. 24, s. 22, § 48).

Podstata namietaného nesúladu § 93 ods. 2 OSP s čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy má spočívať v tom, že napadnuté ustanovenie umožňuje vstupom právnických osôb, ktorých predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu, do

súdneho konania ako vedľajších účastníkov, aby tieto právnické osoby zhromažďovali (mohli zhromažďovať) o ostatných účastníkoch konania (t. j. o dotknutých osobách) osobné údaje bez ich súhlasu.

Ústavný súd vo svojej judikatúre neustále pripomína, že ústava predstavuje právny celok, ktorý treba aplikovať vo vzájomnej súvislosti všetkých ústavných noriem. Len výnimočne a ojedinele môže nastať stav, keď sa spoločensky upravený vzťah upravuje jedinou normou ústavy (II. ÚS 128/95). Každé ustanovenie ústavy treba interpretovať a uplatňovať v nadväznosti na iné normy ústavy, pokiaľ existuje medzi nimi príčinná súvislosť (II. ÚS 48/97), a preto ústavný súd opakovane vyslovil názor, že ustanovenia ústavy sa vysvetľujú a uplatňujú vo vzájomnej súvislosti všetkých relevantných noriem (II. ÚS 31/97, PL. ÚS 13/97, PL. ÚS 15/98, II. ÚS 10/99, I. ÚS 53/01, PL. ÚS 12/01, PL. ÚS 9/04 atď.).

Požiadavku interpretácie a aplikácie ústavných noriem v ich vzájomnej príčinnej súvislosti treba nepochybne uplatňovať aj vo vzťahu k interpretácii a aplikácii právnych noriem nižšej právnej sily, pričom jej rešpektovanie možno považovať za jeden zo základných predpokladov ústavne konformnej interpretácie a aplikácie právnych noriem (PL. ÚS 110/2011).

Zároveň zo zásady ústavne konformného výkladu a uplatňovania právnych predpisov explicitne vyjadrenej v čl. 152 ods. 4 ústavy vyplýva aj požiadavka, aby všetky orgány verejnej moci vykladali a uplatňovali zákony (zákonné normy) v súlade s obsahom a účelom dotknutých ústavných noriem (III. ÚS 58/08, III. ÚS 273/08).

Z ustálenej judikatúry ústavného súdu taktiež vyplýva, že v prípade, keď právnu normu možno vysvetľovať viacerými spôsobmi, pričom niektorý z nich je v súlade s ústavou a medzinárodnými dohovormi a iný s nimi v súlade nie je, neexistuje ústavný dôvod na zrušenie takejto právnej normy (m. m. PL. ÚS 15/98). Na základe uplatnenia výkladového pravidla vyplývajúceho z čl. 152 ods. 4 ústavy majú totiž všetky štátne orgány povinnosť vykladať právnu normu v súlade s ústavou (PL. ÚS 22/06).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd po preskúmaní obsahu napadnutého § 93 ods. 2 OSP konštatuje, že v posudzovanom prípade je možné a potrebné interpretovať a aplikovať toto okresným súdom napadnuté ustanovenie v nadväznosti na ostatné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, s ktorými sa nachádza vo vzájomnej súvislosti. Zároveň ústavný súd považuje za právne relevantné pri interpretácii a aplikácii napadnutého ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku zohľadniť aj obsah ustanovení zákona č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „platný zákon o ochrane osobných údajov“), ktorý je špeciálnym právnym predpisom upravujúcim aj podrobnosti ochrany práv fyzických osôb pred neoprávneným zasahovaním do ich súkromného života pri spracúvaní ich osobných údajov.

V nadväznosti na uvedené právne názory ústavný súd na účely preskúmania súladu napadnutého § 93 ods. 2 OSP považuje z hľadiska jeho ústavne konformnej interpretácie a aplikácie za relevantné použiť najmä ustanovenia § 1, § 2, § 3, § 6 a § 100 ods. 1 prvú vetu OSP, ktoré vyjadrujú základné zásady občianskeho súdneho konania a § 101 ods. 3 OSP.

Občiansky súdny poriadok v § 1 upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Podľa § 2 OSP v občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, uskutočňujú výkon rozhodnutí, ktoré neboli splnené dobrovoľne, a dbajú pri tom na to, aby nedochádzalo k porušovaniu práv a právom chránených záujmov fyzických a právnických osôb a aby sa práva nezneužívali na úkor týchto osôb.

Podľa § 3 OSP občianske súdne konanie je jednou zo záruk zákonnosti a slúži na jej upevňovanie a rozvíjanie. Každý má právo domáhať sa na súde ochrany práva, ktoré bolo ohrozené alebo porušené.

Podľa § 5 ods. 1 OSP súdy poskytujú pri plnení svojich úloh účastníkom v občianskom súdnom konaní poučenia o ich procesných právach a povinnostiach.

Podľa § 6 OSP v konaní postupuje súd v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná.

Podľa § 93 ods. 3 druhej vety OSP o prípustnosti vedľajšieho účastníctva súd rozhodne len na návrh.

Podľa § 100 ods. 1 prvej vety OSP len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Podľa § 101 ods. 3 OSP ak súd vyzve účastníka, aby sa vyjadril o určitom návrhu, ktorý sa týka postupu a vedenia konania, môže pripojiť doložku, že ak sa účastník v určitej lehote nevyjadrí, bude sa predpokladať, že nemá námietky.

Z uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že súdy sú v konaní povinné postupovať tak, aby zabezpečili spravodlivú ochranu práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP), a pritom sú povinné dbať na to, aby nedochádzalo k porušovaniu práv a právom chránených záujmov žiadnej osoby vrátane účastníkov konania (§ 2 OSP). V konaní súd postupuje i bez ďalších návrhov účastníkov (§ 100 ods. 1 OSP) a je oprávnený vyzvať účastníka, aby sa vyjadril o určitom návrhu týkajúcom sa postupu a vedenia konania (§ 101 ods. 3 OSP). Pokiaľ teda má konajúci súd odôvodnené pochybnosti, že vstup vedľajšieho účastníka v spotrebiteľských veciach je vedený len so zámerom zhromažďovať

osobné údaje o účastníkoch konania bez ich súhlasu, s poukazom na povinnosť dbať na ochranu práv a právom chránených záujmov dotknutých osôb mu nič nebráni, aby účastníka konania, o ktorého ochranu základného práva na súkromie ide, vyzval na vyjadrenie, či súhlasí so vstupom vedľajšieho účastníka, ktorým by sa mala stať právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu. Súd je totiž v zmysle § 5 ods. 1 OSP oprávnený poučovať účastníka konania o jeho procesných právach a povinnostiach vrátane práva navrhnúť rozhodnutie o prípustnosti vedľajšieho účastníctva podľa § 93 ods. 3 druhej vety OSP. Z uvedeného je teda zrejmé, že platná právna úprava civilného súdneho procesu umožňuje súdom ústavnokonformnú aplikáciu § 93 ods. 2 OSP, pokiaľ právna norma nie je interpretovaná izolovane, ale vo vzájomnej súvislosti s ostatnými právnymi normami aplikovateľnými v civilnom procese.

Pozornosti ústavného súdu neušlo, že aj aktuálna judikatúra všeobecných súdov sa prikláňa k takému výkladu zákonných predpokladov prípustnosti vedľajšieho účastníctva, ktoré vyžadujú aj súhlas toho účastníka, na koho strane má vedľajší účastník do konania vstúpiť (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obo 151/2007 z 24. júna 2008). Ústavný súd poznamenáva, že tento výklad aplikácie § 93 OSP je v zhode s obsahom a účelom základného práva zaručeného čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy.

Z uvedeného dôvodu je podľa názoru ústavného súdu napadnutá právna úprava v tejto časti ústavne konformná s obsahom základných práv zaručených čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy, keďže napadnuté ustanovenia v jednej z viacerých možných alternatív ich výkladu a aplikácie pripúšťajú aj alternatívu ústavne konformnú.

Nemožno sa stotožniť ani s argumentom navrhovateľa, že zo strany právnických osôb, ktorých predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu (v danom prípade založených alebo zriadených na ochranu spotrebiteľa podľa zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona o priestupkoch v znení neskorších predpisov), dochádza k získaniu osobných údajov v rozpore s § 7 ods. 1 zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov (ďalej len „predchádzajúci zákon o ochrane osobných údajov“). Navrhovateľ totiž opomenul zohľadniť súvislosť s ďalšími ustanoveniami predchádzajúceho zákona o ochrane osobných údajov [napríklad s § 7 ods. 4 písm. f) a g)], ako aj platného zákona o ochrane osobných údajov [napríklad s § 9 ods. 1 a § 10 ods. 3 písm. f) a g)], ktoré umožňujú, aby právnické osoby, ktorých predmetom je ochrana práv spotrebiteľov podľa osobitného predpisu, spracúvali aj bez súhlasu osobné údaje získané zo súdmi doručených návrhov na začatie konania, pokiaľ sú tieto návrhy nevyhnutné na ochranu práv a právom chránených záujmov spotrebiteľov (t. j. nielen dotknutých osôb, ale aj tretej strany).

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že ústava čl. 19 ods. 2 a 3 nezaručuje absolútnu ochranu pred zasahovaním do súkromného a rodinného života, resp. pred každým zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o dotknutej osobe, priznáva len ochranu pred neoprávneným zasahovaním do

týchto ústavou chránených záujmov (II. ÚS 1/97). Ako už bolo uvedené, obmedzenie základného práva musí sledovať legitímny cieľ, ktorý obстоjí s ohľadom na ústavne určený obsah dotknutého základného práva.

Z dôvodovej správy predloženej k zákonu č. 384/2008 Z. z., ktorým bola prijatá napadnutá právna norma, vyplýva, že jej cieľom bolo rozšíriť ochranu práv na prípady, na ochrane ktorých existuje dôležitý verejný záujem, avšak v ktorých je veľmi problematické zo strany subjektov, ktoré majú záujem na ochrane tohto verejného záujmu, vstupovať do konaní v postavení vedľajších účastníkov. Dôvodom mala byť aj obava, že u týchto osôb by v danej situácii bolo takmer nemožné preukázať právny záujem na výsledku konania.

Ústavný súd poznamenáva, že existenciu verejného záujmu možno vidieť práve v prípadoch, v ktorých by mohla byť ochrana práv a právom chránených záujmov účastníkov konania významná i pre iné subjekty, ktoré účastníkmi konania nie sú. Preto môže dôležitý verejný záujem spočívať aj vo vytvorení účinných právnych prostriedkov na vstup iných subjektov než účastníkov právneho vzťahu do konania tak, ako tieto vyplývajú z napadnutého ustanovenia, pokiaľ ich účasť v konaní sleduje posilnenie ochrany práv a oprávnených záujmov osôb, ktoré sú pri ochrane svojich práv v znevýhodnenom postavení.

V tejto súvislosti možno pripomenúť aj záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce z práva Európskej únie, konkrétne zo smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, v úvodnej časti ktorej Rada Európskych spoločenstiev deklaruje, že „osoby a organizácie, ktoré majú oprávnený záujem na tejto záležitosti, musia mať prostriedky na podanie podnetu na začatie postupov týkajúcich sa zmluvných podmienok navrhovaných pre všeobecné uplatňovanie v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi a najmä nekalých podmienok buď pred súdom, alebo správnym orgánom príslušným na rozhodnutie sťažností alebo na podanie návrhu na začatie príslušných súdnych konaní“.

S prihliadnutím na uvedené považoval ústavný súd za odôvodnenú existenciu verejného záujmu na rozšírení okruhu subjektov, ktoré sa môžu stať vedľajšími účastníkmi súdneho konania, aj o právnické osoby, ktorých predmetom je ochrana práv podľa osobitného predpisu, ktoré samy osebe nemajú právny záujem na výsledku konania, svoju činnosť však vykonávajú v záujme ochrany práv niektorého z účastníkov konania alebo tretích osôb (napríklad spotrebiteľov), ktorí sa pri ochrane svojich práv nachádzajú oproti druhej strane sporu spravidla v nevýhodnejšom postavení. Skutočnosť, že sa tieto právnické osoby v súvislosti so svojím vstupom do konania z doručených rovnopisov návrhov na začatie konania oboznámia s podstatnými okolnosťami prípadov vrátane osobných údajov účastníkov konania, ktorých rozsah je stanovený § 79 ods. 1 OSP, nepredstavuje podľa ústavného súdu neospravedliteľný zásah do základného práva na súkromie podľa čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy, ale práve naopak, sleduje legitímny cieľ.

Ústavný súd sa preto už pri predbežnom prerokovaní návrhu nestotožnil s pochybnosťami navrhovateľa, že napadnutou právnou normou dochádza k neoprávnenému zásahu do základných práv zaručených čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy. Ak v konkrétnom prípade prerokúvanom súdom, v ktorom bol návrh na vyslovenie nesúlady § 93 ods. 2 OSP s čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy doručený, má navrhovateľ podozrenie, že účelom vstupu vedľajšieho účastníka do konania bolo len získanie osobných údajov o účastníkovi konania, ktorý je spotrebiteľom, ústavný súd pripomína, že pre účely ochrany práv dotknutých osôb má navrhovateľ podľa § 62 až § 66 platného zákona o ochrane osobných údajov právo zaslať Úradu na ochranu osobných údajov podnet na začatie konania o ochrane osobných údajov, ktorý predstavuje zákonom predpokladaný postup na dosiahnutie účinnej ochrany označeného základného práva v týchto prípadoch.

Ústavný súd navyše pripomína, že navrhovateľ vo svojom návrhu poukazuje nielen na skutočnosť, že nesúlad napadnutého ustanovenia s čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy namietal sám účastník konania, ale aj že tento súčasne vzniesol námietku prípustnosti vedľajšieho účasti. V danom prípade to potom okresnému súdu pri rozhodovaní o tejto námietke umožňuje realizovať ústavne konformný výklad relevantných právnych predpisov v smere naznačenom ústavným súdom, a tak ochrániť základné práva dotknutej osoby zaručené čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy.

Vychádzajúc z obsahu, zmyslu a účelu napadnutého ustanovenia § 93 ods. 2 OSP, ktoré možno interpretovať a aplikovať v spojitosti s ďalšími procesnými ustanoveniami obsiahnutými v Občianskom súdnom poriadku tak, ako už bolo uvedené, a tiež s prihliadnutím na limity spracúvania osobných údajov dané aktuálnou právnou úpravou (platným zákonom o ochrane osobných údajov), ústavný súd nepovažuje označené ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku za spôsobilé zasiahnuť do základného práva garantovaného v čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy.

Ústavný súd na základe uvedeného vyhodnotil návrh okresného súdu na vyslovenie nesúlady § 93 ods. 2 OSP s čl. 19 ods. 2 a 3 ústavy nielen ako nespĺňajúci zákonom predpísané náležitosti, ale v konečnom dôsledku aj ako zjavne neopodstatnený, a preto ho podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nie je možné podať opravný prostriedok

V Košiciach 29. januára 2014